

САНОАТ КОРХОНАЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Дилбаржон Қурбонов

Фарғона давлат университети

“Жахон ва минтақа иқтисодиёти” кафедраси

иқтисодиёт фанлари номзоди доцент

qurbonov1940@gmail.com

Аннотация

Мақолада «Ўзтўқимачиликсаноат» уюшмаси таркибига кирувчи корхоналар мисолида кўриб чиқилган. Биз томондан ишлаб чиқилган барқарор ривожланиш механизмини шакллантириш бўйича услубий тавсияларни амалда қўллаш бир неча босқичда амалга оширилиши тадқиқ қилинган, Инновацияларни барқарор ривожланишнинг белгиловчи омилига интенсив равишда ўзгартириш билан саноат корхонасининг рақобатбардошлигини ошириш юзасидан илмий таклиф ва амалий тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар; саноат, барқарорлик, механизм, мосланувчан, компонентлар, тармоқлар.

ОСОБЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Дилбаржон Курбонов

Ферганский государственный университет

Кафедра «Мировая и региональная экономика».

кандидат экономических наук, доцент

qurbonov1940@gmail.com

Аннотация

В статье рассмотрены примеры предприятий, входящих в объединение

«Ўзтўқимачиликсаноат». Исследовано, что практическое применение разработанных нами методических рекомендаций по формированию механизма устойчивого развития будет осуществляться в несколько этапов, а также разработаны научные предложения и практические рекомендации в целях повышения конкурентоспособности промышленного предприятия. путем интенсивного превращения инноваций в определяющий фактор устойчивого развития.

Ключевые слова; промышленность, устойчивость, механизм, адаптивность, компоненты, сети.

ОСОБЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Dilbarjon Kurbanov

Ferghana State University

Department of "World and Regional Economy".

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

qurbonov1940@gmail.com

Annotation

The article considers examples of enterprises that are part of the Ўзтўқимачиликсаноат association. It has been studied that the practical application of the methodological recommendations developed by us on the formation of a sustainable development mechanism will be carried out in several stages, and scientific proposals and practical recommendations have been developed in order to increase the competitiveness of an industrial enterprise. by intensively turning innovation into a determinant of sustainable development.

Ключевые слова; industry, stability, mechanism, adaptability, components, networks.

КИРИШ

Янги Ўзбекистон иқтисодиёти учун саноат корхоналарининг иқтисодий барқарорлиги ва рақобатбардошлигини таъминлаш муаммолари энг долзарб ҳисобланади. Саноат ишлаб чиқариши нафақат инновацион ўсиш шароитида жамиятни моддий қўллаб-қувватлаш асосида муҳим, балки номоддий соҳада ишлаб чиқарилган янги ишланмаларни татбиқ этишда ҳам марказий аҳамиятга эгадир. Республикамиз саноат, хусусан тўқимачилик корхоналари ривожланишда жаҳондаги етакчи давлатлар корхоналаридан орқада қолмаслиги зарур. Миллий ишлаб чиқарувчилар олдида халқаро бозорда рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳамда барқарор иқтисодий ривожланишга эришиш каби улкан вазифа турибди.

2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясининг учунчи устувор йўналиши миллий иқтисодиётни жадал ривожлантиришнинг 22-мақсадида Миллий иқтисодиёт барқарорлигини таъминлаш ва ялпи ички маҳсулотда саноат улушини оширишга қаратилган саноат сиёсатини давом эттириб, саноат маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажмини 1,4 бараварга ошириш бўйича муҳим вазифалар белгилаб берилган. Миллий иқтисодиётни ислоҳ қилиш борасида ташқи савдо, солиқ ва молия сиёсатини либераллаштириш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва хусусий мулк дахлсизлигини кафолатлаш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини чуқур қайта ишлашни ташкил этиш ҳамда ҳудудларни жадал ривожлантиришни таъминлаш бўйича таъсирчан чоралар кўрилмоқда. Бу каби устувор вазифаларни муваффақиятли ҳал этилиши республикамиз етакчи тармоқларидан бири саналган тўқимачилик саноатида тежамкорликка йўналтирилган замонавий ишлаб чиқаришни ташкил этиш барқарор ривожланишни таъминлаш механизмларини такомиллаштириш заруратини келтириб чиқаради, бу эса ўз навбатида ушбу тадқиқот иши мавзуси долзарблигини белгилаб беради.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ

«Барқарор, механизми» атамасига аниқлик киритиш учун, аввало, «механизм», «барқарорлик» категорияларини батафсил кўриб чиқиш керак.

Ушбу тадқиқотда бизни барқарор ривожланиш механизми

қизиқтиради.

Маҳаллий ва хорижий илмий манбаларни таҳлил қилиш, қандай механизм қўлланилишидан қатъи назар, “механизм” атамасининг изчил таърифлари жуда кўп деган хулосага келишимизга имкон беради.

Универсал энциклопедик луғат ушбу атамага қуйидагича таъриф келтирилган: «... баъзи бир боғланишлар ҳаракатини бошқаларнинг керакли ҳаракатига айлантирадиган, кириш ва чиқиш ҳаволалари мавжуд бўлган боғланишлар тизими»

“механизм - бу жараёни ресурс билан таъминлаш, унинг моддий қисми, жараён функциясини бажариш учун «созланган» ўзаро боғлиқ элементлар тўпламини ўз ичига олади”

“Барқарорлик” тоифаси бир неча асрлар давомида яқиндан ўрганилиб келинмоқда. Иқтисодиётда биринчи бўлиб ушбу категориядан 19-асрнинг иккинчи ярми - 20-асрнинг биринчи чорагида Ғарбий Европада капиталистик муносабатларнинг жадал ривожланиши даврида фойдаланилган. “Кичик деҳқон хўжалиги барқарорлиги” назарияси шаклланди. Ушбу назарияга кўра кичик иқтисодиёт катта иқтисодиётга нисбатан устунликка эга эди. Машинавий ишлаб чиқаришга ўтиш билан “Кичик деҳқон хўжаликларининг барқарорлиги” назарияси «Оилавий хўжаликлар (фермер хўжаликлари) барқарорлиги” назарияси билан алмаштирилди.

“Иқтисодий ресурсларнинг мувозанатли ҳолати, бу энг муҳим ташқи ва ички омилларни ҳисобга олган ҳолда, узоқ муддатли истиқболда барқарор иқтисодий ўсишни кенгайтириш учун барқарор рентабеллик ва нормал шароитларни таъминлайди”. Барқарорликка эришиш аҳоли ва мавжуд табиий ресурслар ўртасида мувозанатни талаб қилади. Битта саноатнинг эҳтиёжлари ва тегишли тармоқларда ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар сони ҳисобга олиними керак, шу билан бирга келажак авлодларнинг эҳтиёжлари ҳам эътибордан четда қолмаслиги керак .

ТАҲЛИЛ ВА НАТИЖАЛАР

Саноат корхоналарининг иқтисодий фаолиятининг ўзига хос хусусиятларига мослаштирилган назарий амалий ишланмаларнинг этишмаслиги, шунингдек, самарали механизм яратишга имкон берадиган ҳақиқатан ҳам қўлланиладиган тавсиялар маҳаллий корхоналар олдида турган энг муҳим масалалардир.

Барқарор ривожланиш механизмини қўллаш учун таклиф этилаётган ишланмалардан амалий фойдаланиш ва самарадорлиги «Ўзтўқимачиликсаноат» уюшмаси таркибига кирувчи корхоналар мисолида кўриб чиқилади.

Биз томондан ишлаб чиқилган барқарор ривожланиш механизмини шакллантириш бўйича услубий тавсияларни амалда қўллаш бир неча босқичда амалга оширилди.

Биринчи босқичда корхонанинг барқарор ривожланиш механизмини амалга оширувчи органлар кўриб чиқиладиган предметнинг дастлабки ҳолатини баҳолаши ва таҳлил қилиши керак. Механизмни жорий қилиш пайтида тўқимачилик корхонасининг умумий ҳолати ва унинг имкониятларини кўриб чиқиш тавсия этилади. Асосий элементларнинг мавжудлигини баҳолаш керак бўлади (1-жадвал).

1-жадвал

Механизмни шакллантириш бўйича асосий элементларини мавжудлиги

Компонентлар	Манба	Корхонада мавжудлик даражаси 3-устун таҳлилчи томонидан тўлдирилади
Корхона мақсади	Корхона Низоми	шакллантирилган
Механизм усуллари ва воситалари	Йиллик ҳисобот	мавжуд
Барқарор ривожланиш механизми тамойиллари	Барқарор ривожланиш соҳасидаги ҳисоботлар	ишлаб чиқилган
Механизмга таъсир этувчи омиллар	Йиллик ҳисобот	омиллар етарлича аниқланмаган

Корхонанинг барқарорлик даражасини баҳолаш	Барқарор ривожланиш соҳасидаги ҳисоботлар	амалга оширилади
Операцион бошқарув - тузатишлар киритиш, мувофиқлаштириш	Йиллик ҳисобот	амалга оширилади

Иккинчи босқичда мавжуд бўлган мақсад турли даражадаги чидамлилиқ даражаларига мослашувчанлиги учун қайта кўриб чиқилиши керак. Йўналишларнинг бирортаси бўлмаган тақдирда, мақсадларни белгилаш тизимини тузиш орқали барқарор ривожланишнинг янги мақсадини шакллантириш зарур бўлади.

Механизмнинг асосий элементи барқарор ривожланиш мақсадини белгилашдир. Ташкилотнинг барқарор тижорат ютуқлари ва барқарорликни таъминлашга қаратилган саъй-ҳаракатлари ўртасидаги боғлиқлик аниқ кўриниб турибди. Ушбу муносабатлардан тўлиқ фойдаланиш учун, аввало, уни ташкилотнинг асосий мақсади доирасида шакллантириш керак. Кўплаб йирик компаниялар аниқ асосий мақсадга эга бўлишсада, уларнинг тўртдан бир қисми уни барқарор ривожланиш мақсадлари билан боғлайди.

Учинчи босқичда механизмни амалга оширувчи хизматлар барқарорликнинг ҳар бир соҳасига ваколатли этакчи мутахассислар билан биргаликда ишлаб чиқаришнинг аниқ соҳаларидаги муаммоларни аниқлаб олишлари керак. Ушбу босқич барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқишни ўз ичига олади.

Тўртинчи босқичда барқарор ривожланиш даражасини баҳолаш учун ишлаб чиқилган методологиядан фойдаланиш тавсия этилади. Бу сизга корхонанинг барқарорлик даражасини белгилашга имкон беради, шу билан бирга белгиланган мақсадларга эришишда муваффақиятсизликлар сабабларини аниқ белгилаш мумкин.

Бешинчи босқич баҳолаш босқичида аниқланган барқарорлик даражасига

мувофиқ жавоб ва қарор қабул қилишни ўз ичига олади. Механизмни амалга ошириш доирасида олинган маълумотлар нафақат менежмент, балки ходимлар, шериклар ва инвесторлар учун кейинги ҳаракатлар йўналишини танлашга имкон беради. Тўғри бошқарув қарорини қабул қилиш учун, шунингдек, иқтисодий самарани ҳисоблаш керак.

Механизмни амалга ошириш доирасида олинган маълумотлар нафақат менежмент, балки ходимлар, шериклар ва инвесторлар учун кейинги ҳаракатлар йўналишини танлашга имкон беради. Тўғри бошқарув қарорини қабул қилиш учун, шунингдек, иқтисодий самарани ҳисоблаш керак.

Ташкилотнинг мосланувчанлик салоҳияти унинг белгиланган инновацион мақсадга эришишни таъминлайдиган вазифаларни бажаришга тайёрлиги ўлчовини, яъни инновацион лойиҳа ёки инновацион трансформациялар ва инновацион дастурни амалга оширишга тайёрлик ўлчовини тавсифлайди.

Тўқимачилик корхонаси самарадорлигини оширишга энг катта ҳисса қўшадиган, айнан истиқболли ўзгариш тури сифатида инновацион фаолият ривожланишнинг асосий омили бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Бугунги кунда инновация соҳасининг ривожланиш даражаси ва динамикаси - илм- фан, янги технологиялар, билимларни кўп талаб қиладиган тармоқлар ва инновацияларни фаол жорий этаётган корхоналар барқарор иқтисодий ўсишга замин яратмоқда. Инновацияларни барқарор ривожланишнинг белгиловчи омилига интенсив равишда ўзгартириш билан саноат корхонасининг рақобатбардошлигини оширишнинг самарали воситаси мосланувчанлик салоҳиятидан фойдаланиш ҳисобланади. Тўқимачилик корхонасининг барқарор ривожланиши инновацион соҳадаги ресурсларни тўплаш, танланган устуворликлар доирасида улардан оқилона фойдаланиш, яъни адаптив салоҳиятни ошириш имкониятлари билан таъминланади.

Корхонани ноаниқ ва тез ўзгариб турадиган атроф-муҳит шароитларига муваффақиятли мослашиш учун асос ҳозирги шароитда энг яхши якуний натижаларни таъминлайдиган ривожланишнинг бундай вариантини шакллантириш ва амалга оширишни таъминлайдиган самарали бошқарув

механизми ҳисобланади. Саноат корхоналарини нафақат бугунги кунда, балки кейинги йилларда ҳам самарали бўладиган даражада ислоҳ қилиш вазифаси қўйилади. Сўнгги йилларда саноат ишлаб чиқаришининг ўсиш кўрсаткичлари билан тавсифланган ички иқтисодиётнинг кўплаб соҳаларида корхоналарни барқарор ривожланиши учун зарур шарт-шароитлар мавжуддир.

Шу билан бирга, саноат ишлаб чиқаришининг ўсиши бозордаги ўзгаришларга тезкор жавоб бериш қобилиятига боғлиқлигини назарда тутиш керак. Ҳар бир компания бозордаги ўрнини мустаҳкамлашга ҳаракат қилади ва шу билан бошқаларнинг мавқеини заифлаштиради.

Агар илгари инвестициялар иқтисодий ўсишнинг асосий омили бўлган бўлса, энди бозорда афзалликларга, аввало, инновациялар орқали эришиш мумкин.

Тўқимачилик корхоналарининг харажатларни бошқариш концепцияси корхонанинг барқарор ривожланиш стратегиясига эътиборни қаратган ҳолда жорий ва ўрта муддатли жабҳаларда харажатларни бошқариш ёндашувларини белгилайди.

Шу билан бирга, концепцияда, унинг мақсадидан келиб чиқадиган бўлсак, бошқарув вазифалари этарлича умумий шаклда шаклланган, улар умумий универсал бўлиб, концепция қоидаларини ҳар бир корхонага нисбатан белгилашни талаб қилади.

Тўқимачилик корхоналарининг барқарор ривожланиши қуйидаги уч йўналишда ишлаб чиқаришни такомиллаштириш орқали тўқимачилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш харажатларини минималлаштириш орқали таъминланади:

- 1) Ишлаб чиқариш жараёнини бошқаришни муқобиллаштириш.

Техник тараққиётнинг сўнгги ютуқлари, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил қилишнинг янада илғор ва илмий усуллари ишлаб чиқаришга татбиқ этилгач, маҳсулот таннархи пасаяди, бу маҳсулот бирлигига жонли ва моддий меҳнат сарфининг пасайишида ифодаланади.

- 2) Молиявий ва моддий ресурслардан самарали фойдаланиш.

Ишлаб чиқариш таннархининг пасайиши натижасида фойда биринчи навбатда ошади ва корхоналарнинг рентабеллиги ошади. Ўз навбатида, бу мамлакатда кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришни амалга ошириш, моддий-техника базасини яратиш ва ривожлантириш учун молиявий ресурсларнинг кўпайишига олиб келади. Ишлаб чиқариш таннархини пасайтиришга хомашё, материаллар, ёқилғи, энергияни тежамкорроқ сарфлаш, ишлаб чиқариш қувватларидан тўлиқроқ фойдаланиш орқали эришилади. Натижада, кўшимча моддий-техника ва меҳнат ресурсларини жалб қилмасдан саноат ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш мумкин бўлади.

3) Тўқимачилик корхоналари ускуналарининг ишончилигини таъминлаш.

Тўқимачилик саноати ташкилий ва иқтисодий тизимининг барқарор ривожланиши бу жараён бўлиб, унда тасодифий таъсирлар бўлиниш, захиралаш ва ишончилилик хусусиятлари туфайли белгиланган параметрлардан минимал оғишларни келтириб чиқаради. Максимал жорий самарадорлик тизимнинг барқарор ривожланишини ҳисобга олган ҳолда минимал харажатлар соҳасида бўлиши керак.

ХУЛОСА ВА ТАКЛИФЛАР.

Тадқиқот иши натижаси бўйича қуйидаги хулоса ва таклифлар қилинди:

- барқарор ривожланиш концепцияси учта йўналишни ажратишни назарда тутуди: иқтисодий, ижтимоий ва атроф-муҳит, бу уларнинг алоҳида аҳамиятини, ўзаро боғлиқлик ва боғлиқликнинг мавжудлигини кўрсатади, шу билан бирга уларнинг камида биттасини эътиборсиз қолдириш бутун тизим барқарорлигини бузиши мумкин;

- бизнингча, тўқимачилик саноатининг барқарор ривожланиши ҳақида гапирганда ва нафақат рақобат, балки илм-фанни талаб қиладиган янги технологиялар ва инновацияларни жорий этиш билан тавсифланадиган саноат корхоналарининг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда, илм-фан ва техника соҳасидаги фаол фаолият ёрдамида ривожланиш орқали барқарорликнинг «заиф» моделини «мустаҳкамлаш» мумкин;

- барқарорлик чегарасининг кўрсаткичи бўйича тўқимачилик корхонаси бошқарувининг сифатини баҳолаш корхонанинг мукамаллигини ва айни пайтда унинг эволюцион даражасини олдиндан маълум бир корхонанинг бошқарув ташкилотига кирмасдан ва турли хил аниқ кўрсаткичлар ҳамда муаммоларга дуч келмасдан тез ва, энг муҳими, аниқ ва объектив баҳолаш имконини беради. Шундагина менежментни қайта ташкил этиш лойиҳасини ишлаб чиқиш зарурлиги ва умуман тўқимачилик корхонасига жиддий тўхталишимиз мумкин, якуний натижага аниқ талаблар қўйилади. Яъни, муайян тўқимачилик корхонасининг ҳолатига энг мос келадиган мақсадли стратегик мақсадлар ва унинг ресурсларига мос келадиган стратегик режа белгиланади. Бироқ, кутилган натижани олишнинг юқори ишончлилиги билан қайта ташкил этишни лойиҳалаш ва амалга ошириш, агар бошқарув одатий «синов ва хато» усули билан ҳаракат қилмаса мумкин бўлади;

REFERENCES

1. Фармон (2022) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги Фармони билан тасдиқланган “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60-сон.
2. Горкина А.П. (2013) Универсальный энциклопедический словарь / Под.ред. М.: Большая Российская энциклопедия, 1551с. // Gorkina A.P. (2013) Universal Encyclopedic Dictionary / Ed. M.: Great Russian Encyclopedia, 1551 p.
3. Курбанов, Д. (2022). ОСОБЕННОСТИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА.
4. Khakimov, D. R., Kurbanov, D., & Khalildinov, A. A. (2022). Formation of New Economic Mechanisms in the Field of Education. American Journal of Economics and Business Management, 5(11), 76-81.
5. Rahmonaliyevich, K. D. (2020). Choosing the optimal rule of monetary policy, taking into account changes in the main macroeconomic indicators. ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL, 10(12), 1351-1356.

6. Хакимов, Д. Р. (2019). Стратегические задачи по развитию государственно-частного партнерства. Образование и наука в России и за рубежом, (16), 158-161.
7. Хомидов, К. К. (2019). Socioeconomic characteristics of employment in Uzbekistan. Инновационная наука, (7-8), 64-66.
8. Khakimov, D. R. (2021). CREATING AN ADDITIONAL VALUE CHAIN IN THE PROCESS OF DIVERSIFICATION OF INDUSTRIAL LOCALIZATION. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(5), 243-248.
9. Rakhimov, D. (2022). DIRECTIONS OF DIVERSIFICATION OF INNOVATION SYSTEMS IN THE INDUSTRY. Journal of Integrated Education and Research, 1(1), 88-96.
10. Рахимов, Д. (2021). САНОАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАРМОҒИДА ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШГАН ИҚТИСОДИЙ ТИЗИМЛАРНИ ЯРАТИШНИНГ ЖАҲОН ТАЖРИБАСИ. Scienceweb academic papers collection.
11. Хомидов, К. К. (2019). ПЕРСПЕКТИВНЫЙ КОМПЛЕКС ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА. In Современная мировая экономика: проблемы и перспективы в эпоху развития цифровых технологий и биотехнологии (pp. 54-56).
12. Рахимов, Д. (2018). ПОНЯТИЕ РЕГИОНАЛЬНОЙ КОНКУРЕНЦИИ И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ. Scienceweb academic papers collection.
13. Рахимов, Д. (2018). Тадбиркорлик фаолияти ижтимоий-психологик хусусиятларининг махаллай шароитда ўрганиш. Scienceweb academic papers collection.
14. Raximov, D. S. (2021). DIVERSIFIKATSIYA HUDUDLAR SANOATNI MUVOZANATLI STRATEGIK RIVOJLANTIRISH YO 'NALISHLARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(3), 199-207.

15. Rakhimova, L. A. (2021). IMPROVEMENT OF THE TRAINING PROCESS FOR PHYSICAL DEPARTMENTS AND ACHIEVEMENT OF EFFICIENCY. *Scientific progress*, 2(8), 76-81.

16. Рахимов, Д. Ш. (2021). Саноат ишлаб чиқариш тармогида диверсификациялашган иқтисодий тизимларни яратишнинг жаҳон тажрибаси. *Хоразм Маъмун академияси*, 10(81), 262-265.

17. Рахимов, Д. (2018). Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари фаолиятини самарадорлигини ошириш. *Scienceweb academic papers collection*.

18. Rakhimov, D. (2021). DETERMINED CRITERIA FOR DIVERSIFICATION IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. *Science web academic papers collection*.

19. Raximov, D. (December 2021). DETERMINED CRITERIA FOR DIVERSIFICATION IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. In *International Scientific and Current Research Conferences* (pp. 60-64).

20. Рахимов, Д. Ш. (2020). ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОТРАСЛЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА. In *МИНТАҚА ИҚТИСОДИЁТИНИ ИНВЕСТИЦИЯЛАШНИНГ МОЛИЯВИЙ-ҲУҚУҚИЙ ВА ИННОВАЦИОН ЖИҲАТЛАРИ* (pp. 523-527).

21. Рахимов, Д. (2019). Свободно-экономические зоны-расширение экспортного потенциала Узбекистана. *Архивариус*, (12 (45)), 42-44.

22. Рахимов, Д. Ш. (2021). САНОАТ ИҚТИСОДИЁТИДА МАҲАЛЛИЙЛАШТИРИЛАЁТГАН МАҲСУЛОТЛАРНИ ДИВЕРСИКАЦИЯЛАШ ОМИЛИ СИФАТИДА. *Scientific progress*, 1(6), 505-511.

23. Raximov, D.S. (2021). DIVERSIFIKATSIYA HUDUDLAR SANOATNI MUVOZANATLI STRATEGIK RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1 (3), 199-207.

24. Rakhimov, D. (2020). DIVERSIFIKATSIYA HUDUDLAR SANOATNI MUVOZANATLI STRATEGIK RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI. Science web academic papers collection .

25. Рахимов, Д. Ш. (2020). Саноат секторини ривожлантиришда диверсификациялашнинг стратегик йўналишлари. Тошкент молия институти, 1(1), 208-210.

26. Рахимов, Д. Ш. (2013). Иқтисодий ночор корхоналарни молиявий барқарорлигини оширишда тижорат банклари ўрни. Илм-заковатимиз-сенга, Она-Ватан! Фарғона, 1(2), 184-185.

27. Рахимов, Д. Ш. (2021). Худуд саноатини диверсификациялашнинг инновацион стратегик мақсадлари. Халқаро микёсидаги илмий-амалий анжумани, 1(1), 24-25.

28. Хомидов, К. К. (2019). Кластер - действеный инструмент конкурентоспособности региона. Международный научно-исследовательский журнал, 9(66), 4-12.

29. Rakhimov, D. S. (2022). DIRECTIONS OF DIVERSIFICATION OF INNOVATION PROCESSES IN INDUSTRY. INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 3(6), 127-133.